

Ändrade regler om koncessionsavgift på televisionens område

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2000/01:132 Ändrade regler om koncessionsavgift på televisionens område samt fem motioner som väckts med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område utom såvitt avser punkt 3 i övergångsbestämmelserna. Lagrådet har i yttrande till utskottet över lagförslaget ansett att punkt 3 i övergångsbestämmelserna strider mot kravet på normers allmängiltighet. Utskottet delar denna bedömning. Utskottet föreslår ytterligare ändringar i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område. Utskottet anser att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna dels vad utskottet anför om en grundlig översyn av koncessionsavgiftslagen, dels vad utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheten att koncessionsavgift endast skall betalas för sändning av reklam med analog sändningsteknik. I ärendet finns en reservation (kd) och ett särskilt yttrande (m).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden	6
Ändrade regler om koncessionsavgift på televisionens område	6
Reservation.....	16
Underlaget för beräkning av koncessionsavgift (punkt 6).....	16
Särskilt yttrande.....	17
Regeringens beredning av propositionen (punkt 2).....	17
Bilaga 1 Förteckning över behandlade förslag	18
Propositionen.....	18
Följdmotioner	18
Bilaga 2 Regeringens lagförslag.....	20
Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område.....	20
Bilaga 3 Utskottets lagförslag.....	21
1. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område	21
2. Förslag till lag om ändring i lagen (2001:273) om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område	22
Bilaga 4 Reservanternas lagförslag	24
Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område	24
Bilaga 5 Lagrådsyttrande som begärts av utskottet	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:K12, 2000/01:K14 yrkande 1 och 2000/01:K15.

2. Koncessionsavgift för sändning av TV-program med analog sändningsteknik

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område såvitt avser 1 § samt punkt 2 i övergångsbestämmelserna. Härigenom får 1 § och övergångsbestämmelsen den lydelse som framgår av det i bilaga 3 intagna förslaget till lag om ändring i lagen (2001:273) om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:K13 yrkande 1.

3. Övergångsbestämmelserna

Riksdagen avslår regeringens i bilaga 2 intagna förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område såvitt avser punkt 3 i övergångsbestämmelserna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:K11 yrkande 1 och 2000/01:K13 yrkande 2.

4. Koncessionsavgift beräknas för halvår

Riksdagen antar utskottets i bilaga 3 intagna förslag till

1. lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område,
2. lag om ändring i lagen (2001:273) om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område, i den mån det inte omfattas av vad utskottet föreslår ovan under moment 2.

Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:K13 yrkande 3.

5. Översyn av koncessionsavgiftslagen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om en grundlig översyn av reglerna för koncessionsavgift. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:K11 yrkande 3.

6. Underlaget för beräkning av koncessionsavgift

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör utreda den särskilda frågan om koncessionsavgift vid analog sändningsteknik. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2000/01:K11 yrkande 2 och avslår motion 2000/01:K14 yrkande 2.

Reservation 1 (kd)

Stockholm den 1 juni 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Per-Samuel Nisser (m) och Anders Bengtsson (s).

Redogörelse för ärendet

Radio- och TV-verket beslutade den 24 april 2001 att den fasta delen av TV 4:s koncessionsavgift inte skall utgå under 2001. I skälen för beslutet anger verket att eftersom flera programföretag utöver TV 4 genom regeringens beslut den 21 december 2000 fick tillstånd att i hela landet sända TV-program med reklam i det digitala marknätet, saknas rättslig grund enligt koncessionsavgiftslagen att ta ut den fasta delen av koncessionsavgiften.

Inom Kulturdepartementet har en promemoria med förslag till ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område upprättats. Justitiekanslern, Radio- och TV-verket och TV 4 AB har lämnat synpunkter på promemorian.

Regeringen föreslår i proposition 2000/01:132 en ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område. Innebörden är att skyldigheten att betala koncessionsavgift till staten skall omfatta programföretag som enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) har tillstånd att sända TV-program med reklam i hela landet med analog sändningsteknik. Detta skall gälla endast om företaget är ensamt om denna rätt här i landet. Vidare föreslås ändrade regler för beräkning av den rörliga delen av koncessionsavgiften för perioden den 1 juli–31 december 2001. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2001. Regeringen inhämtade inte Lagrådets yttrande över lagförslaget.

Utskottet beslutade den 15 maj 2001 att inhämta Lagrådets yttrande över det i proposition 2000/01:132 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Bakgrund

Den 11 november 1991 gavs Nordisk Television AB (senare namnändrat till TV 4 AB) tillstånd att här i landet sända televisionsprogram i rundradiosändning. Tillståndet gällde ursprungligen till utgången av februari 1998, men det ersattes den 12 december 1996 av det nuvarande tillståndet. Detta tillstånd utformades med stöd av bestämmelserna i radio- och TV-lagen som hade trätt i kraft den 1 december samma år. Enligt tillståndet har TV 4 AB rätt att sända program i hela landet och rätt att sända reklam. Regeringen har inte senast två år före tillståndens utgång meddelat att tillståndet inte kommer att förlängas eller att regeringen önskar förändra villkoren. Tillståndet gäller därför enligt 3 kap. 7 § andra stycket radio- och TV-lagen t.o.m. den 31 december 2005 om TV 4 AB önskar det.

Eftersom inget annat programföretag har haft regeringens tillstånd att under åren 1992–2000 sända rikstäckande TV-program med reklam har TV 4 AB varit skyldigt att betala koncessionsavgift.

Utskottets överväganden

Ändrade regler om koncessionsavgift på televisionens område

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till 1 § lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område samt övergångsbestämmelserna utom såvitt avser punkt 3.

Utskottet föreslår ytterligare ändringar i lagen.

Gällande bestämmelser

Lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område trädde i kraft den 1 mars 1992. Enligt 1 § lagen skall koncessionsavgift betalas av ett programföretag som har tillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) att sända TV-program i hela landet under förutsättning att företaget har rätt att sända reklam i sådan sändning och är ensamt om denna rätt. Lagens syfte är att motverka effekterna av den bristfälliga konkurrens som är följden av att det företag som får rätt att sända reklam-TV i marksändningar i viss mån verkar på en skyddad marknad. Koncessionsavgift består enligt 2–4 §§ av dels en fast del, dels en rörlig del som baseras på reklamintäkterna. Den fasta avgiften uppgår enligt 3 § till 4 167 000 kr per månad. Den rörliga avgiften utgår enligt 4 § med 20 % av intäkterna till den del de överstiger 750 miljoner men inte 1 000 miljoner kronor per år, med 40 % av intäkterna till den del de överstiger 1 000 miljoner kronor men inte 2 000 miljoner kronor per år och med 50 % av intäkterna till den del de överstiger 2 000 miljoner kronor per år. Den fasta avgiften och beloppsgränserna för den rörliga avgiften justeras årligen med hänsyn till utvecklingen av konsumentprisindex. För år 2000 uppgick koncessionsavgiften till sammanlagt 548 522 366 kr. Koncessionsavgiften tillfördes ursprungligen rundradiokontot. Från och med 1996 betalas medlen in till statskassan.

Propositionen

Bakgrunden till koncessionsavgiftslagen är att ett programföretag med rätt att sända TV-program med reklam i marksändningar får en stark ställning på TV-reklammarknaden (prop. 1991/92:78 s. 10 f.). Den starka ställningen beror bl.a. på att Sveriges Television AB (SVT) inte har rätt att sända betalda annonser. Ett programföretag med rätt att sända reklam-TV i marksändningar får därför konkurrensfördelar i jämförelse med andra reklammedier. För att motverka effekterna av den bristfälliga konkurrensen infördes en skyldighet

för ett sådant programföretag att betala koncessionsavgift till staten. Skyldigheten att betala avgift gäller endast under förutsättning att programföretaget är ensamt om att ha tillstånd att bedriva rikstäckande TV-sändningar med reklam. När lagen infördes skedde alla TV-sändningar med analog sändningsteknik.

I propositionen om koncessionsavgift (s. 11 f.) anförs att det är naturligt att koncessionsavgiften upphör om SVT skulle få tillstånd att sända betalda annonser. Detsamma gäller om något annat företag får tillstånd att sända reklam i rikstäckande televisionssändningar. Enligt propositionen är det emellertid i det senare fallet inte lika självklart att skyldigheten att betala avgift helt skall bortfalla. I sådant fall, liksom i fall av andra förändringar i fråga om aktörer eller teknik på marknaden, kan det vara skäl att mera förutsättningslöst ompröva avgiftens konstruktion och storlek.

I dag är SVT, Utbildningsradion (UR) och TV 4 ensamma om att sända analogt i hela landet. Eftersom SVT och UR inte har rätt att sända betalda annonser är TV 4 den enda reklam-TV-kanalen som är tillgänglig för de hushåll som endast har möjlighet att ta emot marksändningar. Genom tillgången till det analoga marknätet är TV 4 också den enda rikstäckande reklam-TV-kanalen medan de närmaste konkurrenterna inte har mer än ca 60 % befolkningstäckning (genom kabel- respektive satellitsändningar).

I takt med att de digitala marksändningarna byggs ut förändras detta. När flera hushåll skaffar sig möjlighet att se på marksänd digital-TV kan övriga reklam-TV-kanaler komma att öka sin befolkningstäckning. När de digitala sändningarna är fullt utbyggda och i stort sett alla hushåll har skaffat sig mottagningsutrustning kommer TV 4 inte att ha någon fördel av att vara ensam reklam-TV-kanal i rikstäckande analoga sändningar.

Radio- och TV-verket beslöt den 24 april 2001 att den fasta delen av koncessionsavgiften inte skall utgå under år 2001. Av beslutet framgår att verket senare avser att ta ställning till frågan om uttagande av den rörliga delen av avgiften för år 2001. I skälen för beslutet anger verket att eftersom flera programföretag utöver TV 4 genom regeringens beslut den 21 december 2000 fick tillstånd att i hela landet sända TV-program i det digitala marknätet med reklam, saknas rättslig grund enligt koncessionsavgiftslagen att ta ut den fasta delen av koncessionsavgiften.

Den utveckling som skett inom TV-området har enligt regeringens mening inte på något avgörande sätt förändrat konkurrenssituationen. Ett programföretag som har rätt att sända TV-program med reklam i hela landet med analog sändningsteknik har även i dag betydande konkurrensfördelar i jämförelse med andra reklammedier. Eftersom dessa konkurrensfördelar kvarstår är det, enligt regeringen, angeläget att i det uppkomna rättsläget vidta de lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att återställa den balans som det nuvarande systemet eftersträvat.

TV 4 har en särställning på reklam-TV-marknaden genom att företaget är den enda reklam-TV-kanal som når hela landet i det analoga marknätet. För att motverka den brist på konkurrens som enligt regeringens mening i dag

föreligger bör en skyldighet att betala koncessionsavgift finnas även för framtiden. Lagen om koncessionsavgift på televisionens område bör därför, enligt regeringen, ändras så att skyldigheten att betala koncessionsavgift till staten skall omfatta programföretag som enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen har tillstånd att sända TV-program med reklam i hela landet med analog sändningsteknik. Detta bör, liksom i dag, endast gälla om företaget är ensamt om denna rätt här i landet. Ändringen bör enligt regeringen träda i kraft den 1 juli 2001.

Enligt regeringen gäller koncessionsavgiftslagen, i dag liksom vid dess tillkomst, ett programföretag som har tillstånd att sända TV-program med reklam i hela landet. Eftersom lagen bygger på en ensamrätt att sända reklam kan lagen i praktiken endast omfatta ett programföretag. Vilket programföretag som lagen omfattar är en följd av regeringens beslut att ge sändningstillstånd.

För år 2001 kommer skyldigheten att betala koncessionsavgift enligt regeringens förslag att avse tiden den 1 juli–31 december 2001. Den fasta delen av koncessionsavgiften utgår i dag för månad under den tid en skyldighet att betala avgiften föreligger. Detta bör, enligt regeringen, även gälla i framtiden.

Den rörliga delen av koncessionsavgiften beräknas i dag enligt 4 § koncessionavgiftslagen för ett kalenderår i sänder. Denna del av avgiften beräknas på de reklamintäkter programföretaget har. Koncessionsavgiften kan med hänsyn till förbudet mot retroaktiv skatt i 2 kap. 10 § regeringsformen inte beräknas på intäkter programföretaget har haft innan den föreslagna lagen har trätt i kraft. Den rörliga avgiften bör därför, enligt regeringen, endast beräknas på de reklamintäkter som programföretaget har efter det att lagen trätt i kraft.

Eftersom de digitala marksändningarna i dag endast når ett begränsat antal tittare, anser regeringen att det inte finns skäl att för närvarande skilja på reklamintäkter som härrör från analoga respektive digitala sändningar.

Syftet med koncessionsavgiften är att jämna ut de konkurrensfördelar det programföretag som har rätt att sända TV-program med reklam i hela landet har i förhållande till sina konkurrenter. Den utveckling som skett inom TV-området har inte på något avgörande sätt förändrat konkurrenssituationen. Det är därför viktigt att koncessionsavgiften för andra halvåret 2001 beräknas på ett sådant sätt att syftet med avgiften uppnås. Detta syfte kan, enligt regeringen, endast uppnås om några ekonomiska fördelar för TV 4 inte uppstår till följd av den uppkomna situationen. Det bör därför särskilt regleras hur den rörliga delen av avgiften skall beräknas för denna period. Samtidigt måste programföretaget ha möjligheter att sända ett omväxlande programutbud av god kvalitet. En rimlig avvägning mellan dessa faktorer medför, enligt regeringen, att den rörliga delen av koncessionsavgiften under andra halvåret 2001 bör höjas, och den bör beräknas med 20 % av reklamintäkterna till den del de uppgår till högst 100 miljoner kronor, med 40 % av intäkterna till den del de överstiger 100 miljoner kronor men inte 500 miljoner kronor och med 50 % av intäkterna till den del de överstiger 500 miljoner kronor. Det är, enligt regeringen, viktigt att den uppkomna situationen inte medför att några

ekonomiska nackdelar uppstår för TV 4. I detta sammanhang kan erinras om att regeringen har en möjlighet enligt 12 § koncessionsavgiftslagen att medge befrielse från skyldigheten att betala del av avgiften.

Mot bakgrund av de förändringar som pågår inom TV-området kan, enligt regeringen, en översyn av koncessionsavgiften på sikt bli aktuell. Samtidigt skall överläggningar ske med TV 4 om sändningstillståndet under förutsättning att riksdagen antar det nu aktuella förslaget. Regeringen avser att återkomma i frågan om en eventuell översyn av koncessionsavgiften när sådana överläggningar skett.

Regeringen bedömer att förslaget innebär att nivån på statens intäkter från koncessionsavgiften i stort kommer att vara oförändrad jämfört med den beräkning av statens inkomster som regeringen redovisat för riksdagen.

Lagrådets yttrande

Utskottet beslutade den 15 maj 2001 att inhämta Lagrådets yttrande över det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område.

Lagrådet konstaterar att den tid som använts för beredningen av lagstiftningsärendet och då särskilt remisstiden varit anmärkningsvärt kort. Beredningen får dock – om än nödortfikt – anses tillgodose kraven i 7 kap. 2 § regeringsformen.

Lagrådet avstyrker på grund av vad det anfört beträffande kravet på normers allmängiltighet förslaget till punkt 3 i övergångsbestämmelserna. Om punkten utgår får det, enligt Lagrådet, till följd att de ordinära reglerna i 4 § – oavsett att där används ordet ”kalenderår” – blir tillämpliga även för perioden den 1 juli–31 december 2001. Beträffande kravet på normers allmängiltighet anför Lagrådet följande:

Ett grundläggande krav på en författningsbestämmelse är att bestämmelsen skall vara generell. Av motiven till regeringsformen framgår att kravets närmare innebörd är att lagen skall ha en generell utformning. Se prop. 1973:90 s. 203 f. Enligt motiven får en lag anses uppfylla kravet på generell utformning om den exempelvis avser situationer av ett visst slag eller vissa typer av handlingssätt eller om den riktar sig till eller på annat sätt berör en i allmänna termer bestämd krets av personer. Regeringsrätten har i rättsfallet RÅ80 1:92 funnit att vissa ändringar i lagen om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst och kommunalskattelagen, ”Lex Kockum”, varit generella med hänsyn till reglernas ordalydelse och det i motiven klart uttalade syftet om en generellt gällande lagstiftning.

Principer om normers allmängiltighet kopplas ibland samman med bestämmelsen i 11 kap. 8 § regeringsformen, att rättskipnings- eller förvaltningsuppgift inte får fullgöras av riksdagen i vidare mån än som följer av grundlag eller riksdagsordningen. Principen kan sägas komplettera bestämmelsen på så sätt att riksdagen inte heller genom att tillgripa lagformen kan meddela beslut av rättskipnings- eller förvaltningskaraktär.

Av 1 § framgår att lagen är tillämplig på ett visst programföretag, vilket för närvarande är TV 4. Om TV 4 skulle ersättas av ett nytt programföretag, skulle lagen automatiskt komma att gälla för det nya företaget. Denna effekt av lagens tillämpning torde visa att lagen har en generell ut-

formning, även om lagen i varje särskilt fall endast kan tillämpas på ett bestämt programföretag.

Genom de föreslagna övergångsbestämmelserna i punkten 3 kommer de viktigaste bestämmelserna i 4 § om beräkning av den rörliga delen av koncessionsavgiften att under tiden den 1 juli–31 december 2001 bli ersatta av de beräkningsgrunder som anges i punkten 3. Av propositionen (s. 10 f.) framgår att dessa tillfälliga beräkningsgrunder är avpassade till just TV 4 och dess verksamhet. Således sägs att den uppkomna situationen inte skall ge TV 4 några ekonomiska fördelar och, å andra sidan, inte heller medföra några ekonomiska nackdelar. De föreslagna bestämmelserna kan antagas vara avsedda att inte skola tillämpas på annat programföretag än TV 4. Enligt Lagrådets mening uppfyller bestämmelserna i punkten 3 inte kravet på normers allmängiltighet och de strider därför mot regeringsformen.

När det gäller förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning anför Lagrådet följande:

Det sägs uttryckligen i propositionen (s. 11) att regeringen bedömer att förslaget innebär att nivån på statens intäkter från koncessionsavgiften i stort sett kommer att vara oförändrad jämfört med den beräkning av statens inkomster som regeringen redovisat för riksdagen. Detta innebär att TV 4 för andra halvåret 2001 skall betala koncessionsavgift som i runda tal motsvarar vad företaget skulle ha betalat för hela året, om lagstiftningen varit korrekt utformad, och att statskassan därmed för det andra halvåret återfår vad den förlorat på grund av utebliven koncessionsavgift för det första halvåret (allt under förutsättning att Radio- och TV-verkets beslut i fråga om de rörliga avgifterna skulle ha blivit detsamma som beträffande den fast avgiften, något som framstår som tämligen självklart).

Vid lagens tillkomst ansågs att koncessionsavgiften var att betrakta som en skatt (se särskilt prop. 1991/92:78 s. 39) och Lagrådet delar denna åsikt. Enligt 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen är retroaktiv skattelagstiftning i princip förbjuden.

Förslagets syfte och konstruktion ger vid handen att det här är fråga om ett flagrant försök att kringgå förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning. Förslaget strider därför mot grunderna för 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen. Det kan dock inte anses strida mot bestämmelsens ordalydelse. På grund härav framstår det som mindre sannolikt att, om förslaget skulle antagas av riksdagen, en domstol eller annat offentligt organ senare skulle i nu angivet hänseende vägra tillämpa punkten 3 med hänvisning till bestämmelserna om lagprövning i 11 kap. 14 § regeringsformen.

Motioner

I motion 2000/01:K11 av Per Unckel m.fl. (m) förslås att riksdagen avslår regeringens förslag till övergångsbestämmelser i punkten 3 i förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område (yrkande 1), att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område att avgiften endast beräknas på den verksamhet som sker med analoga sändningar (yrkande 2) och att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om översyn av regler för koncessionsavgift (yrkande 3). Genom den av regeringen föreslagna övergångsbestämmelsen kommer TV 4 för hösten 2001 att

tvingas betala en avgift som är dubbelt så hög som om övergångsbestämmelsen inte gällt. Syftet är att ta igen de avgifter som staten gått miste om under våren. Lagrådet anser att det är tveksamt huruvida regeringens förslag strider mot ordalydelsen i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen, men att det är klart att förslaget strider mot dess grunder. Lagrådet anser att förslagets syfte och konstruktion ”ger vid handen att det här är fråga om ett flagrant försök att kringgå förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning”. Motionärerna delar Lagrådets uppfattning. Regeringens förslag är oacceptabelt. Det är inte godtagbart i en rättsstat att staten agerar på detta vis för att man riskerar att gå miste om koncessionsavgifter om några hundra miljoner kronor. Av det aktuella förslaget framgår att lagen skall vara tillämplig på ett visst programföretag, vilket för närvarande är TV 4, men att lagen automatiskt skulle komma att gälla för det företag som ersätter TV 4. Med beaktande av detta menar Lagrådet att lagen troligtvis får anses uppfylla kravet på generalitet. Motionärerna delar Lagrådets bedömning trots att lagen i varje särskilt fall endast kan tillämpas på ett bestämt programföretag. Lagrådet anser att punkten 3 i övergångsbestämmelserna inte kan antas vara avsedda att tillämpas på något annat programföretag än TV 4 varför bestämmelserna i punkten 3 inte kan anses uppfylla kravet på normers allmängiltighet. Den strider därför mot regeringsformen. Motionärerna delar Lagrådets bedömning också i detta avseende. Ytterligare en tveksamhet gäller förenligheten med bestämmelsen om allas likhet inför lagen samt saklighet och opartiskhet i 1 kap. 9 § regeringsformen. Regeringens förslag innebär att TV 4 blir avgiftsskyldigt därför att man har monopol på att sända reklam i det analoga marknätet, medan avgiften beräknas inte bara på monopolverksamheten utan även på den del som sänds på det konkurrensutsatta digitala marknätet. Förslaget får innebörden att programföretag som sänder reklam i det digitala marknätet kommer att lyda under olika lagar och därmed ha mycket olika villkor för sin verksamhet. Den reklam som sänds av TV 4 i det digitala marknätet kommer att belastas med en avgift, på marginalen om 50 %, medan den reklam som sänds av någon av de övriga kommersiella kanalerna inte belastas med någon koncessionsavgift alls. Det framstår som synnerligen tveksamt ur grundlagssynpunkt att olika lagar gäller för företag som bedriver likartad verksamhet inom samma verksamhetsområde. Även med beaktande av det syfte med lagändringen som framförs i propositionen, nämligen att jämna ut konkurrensfördelar, framstår den av regeringen valda konstruktionen som synnerligen märklig. Avgift bör enligt motionärerna endast tas ut på den del av verksamheten som bedrivs under monopol med analoga sändningar. Lagstiftningen bör förändras i enlighet med detta. Starka skäl talar enligt motionärerna för att en översyn av koncessionsavgiftssystemet är nödvändigt varför regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tar hänsyn till de förändrade förhållanden som råder på mediemarknaden.

I motion 2000/01:K12 av Birgitta Sellén m.fl. (c) föreslås att riksdagen avslår proposition 2000/01:132. I propositionen föreslår regeringen dels en lagändring, dels ändrade regler för beräkning av den rörliga delen av koncess-

ionsavgiften för perioden den 1 juli–31 december 2001. Regeringens förslag innebär en kraftig avgiftshöjning av koncessionsavgiften andra halvåret 2001 för att ta tillbaka vad TV 4 inte betalat under första halvåret. Detta utan beaktande av de förändrade förutsättningarna med marksänd digital-TV samt utan beaktande av Radio- och TV-verkets beslut. Lagrådet skriver i sitt yttrande att förslaget syftar och konstrueras för att det här är en fråga om ett flagrant försök att kringgå förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning. Förslaget strider därför mot grunderna för 2 kap. 10 § regeringsformen.

I motion 2000/01:K13 av Göran Magnusson m.fl. (s) föreslås att riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område såvitt avser 1 § samt punkterna 1 och 2 övergångsbestämmelserna (yrkande 1), att riksdagen avslår punkt 3 i övergångsbestämmelserna (yrkande 2) och att riksdagen beslutar om sådan ändring i 4 och 6 §§ lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område som framgår av lagförslaget fogat till motionen (yrkande 3). Den av regeringen i punkt 3 föreslagna övergångsbestämmelsen avstyrks av Lagrådet som hänvisar till att om punkt 3 utgår får det till följd att de ordinära reglerna i 4 § blir tillämpliga även för perioden den 1 juli–31 december 2001. Emellertid riskerar ett ikraftträdande per den 1 juli att medföra att koncessionsavgiften inte kommer att motsvara hälften av årskostnaden, eftersom den rörliga avgiften beräknas per kalenderår och har en inbyggd progressivitet, vilket medför att en relativt sett större del av avgiften belastar månaderna mot slutet av åren. För att råda bot på detta föreslås att 4 § ändras på så sätt att avgiften beräknas halvårsvis i stället för per kalenderår och att de beloppsnivåer som anges i ”trappan” i nämnda paragraf halveras. Lagens 6 § bör enligt motionärerna också ändras så att det framgår att Radio- och TV-verket skall meddela beslut om den rörliga avgiften två gånger per år i stället för som nu en gång per år.

I motion 2000/01:K14 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) föreslås att riksdagen avslår regeringens proposition 2000/01:132 (yrkande 1) och att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att förhandlingar med berört televisionsföretag skall genomföras innan ett nytt, förändrat lagförslag föreläggs riksdagen (yrkande 2). Propositionen är enligt motionärerna anmärkningsvärd ur flera aspekter. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte upptagit överläggningar med TV 4 om situationen och därefter till riksdagen avgett förslag till lösning på de misstag som begåtts. I sändningstillståndet föreskrivs att överläggningar mellan staten och tillståndshavaren skall inledas i vissa situationer, bl.a. om förändring av avgiften. Det är uppseendeväckande att regeringen ensidigt föreslår förändringar i tillståndsvillkoren. Det kan starkt ifrågasättas om detta agerande är i överensstämmelse med de grundläggande förutsättningarna för avgiftsplikten. Syftet med regeringens förslag är att TV 4 genom förändring i lagen skall bli skyldigt att inbetala samma nivå för koncessionsavgiften som före beslutet den 21 december 2000. På grund av vad Lagrådet anför beträffande kravet på normers allmängiltighet avstyrkte Lagrådet förslaget till punkten 3 i övergångsbestämmelserna. Om punkten

utgår från det till följd att de ordinära reglerna i 4 § – oavsett att där används ordet ”kalenderår” – blir tillämpliga även för perioden den 1 juli–31 december 2001, enligt Lagrådets skrivning. Det kan enligt motionärerna vidare noteras att Radio- och TV-verket ansett att om lagändringen i 1 § genomförs bör även begreppet analog tillföras 4 § i lagen. Detta förslag negligeras av regeringen. Genom förslaget sker därför en övergång från en teknikberoende reglering till en reglering som endast omfattar viss teknik. Detta får anmärkningsvärda konsekvenser genom att TV 4 i så fall blir ensamt om att betala koncessionsavgifter för sändningar i det digitala marknätet. En sådan effekt har inte betraktats utifrån de konkurrensregler som rimligen bör vara gällande. Propositionen är osedvanligt dåligt beredd och bör därför avvisas av riksdagen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag efter regelrätta förhandlingar med TV 4.

I motion 2000/01:K15 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp) föreslås att riksdagen avslår regeringens proposition 2000/01:132. Folkpartiet anser att kommersiell TV skall betala avgifter till staten. TV 4 har fortfarande konkurrensfördelar genom att de digitala marksändningarna ännu inte har så många tittare. Ur denna synvinkel bör koncessionsavgiften minskas, i stället för att helt tas bort. Motionärerna anser att regeringens föreslagna höjning av den rörliga delen av TV 4:s koncessionsavgift är orimlig, eftersom konkurrensen har ökat för bolaget. Regeringen borde i stället ha tagit upp förhandlingar med TV 4. Folkpartiet anser att det är anmärkningsvärt att regeringen tangerar gränsen för vad som är lagligt och t.o.m. överskrider den. Efter Lagrådets omfattande kritik utgår motionärerna från att regeringen kommer att dra tillbaka sitt förslag.

Utskottets ställningstagande

Syftet med lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område (koncessionsavgiftslagen) var att motverka effekterna av den bristfälliga konkurrensen till följd av att det företag som har ensamrätt att sända reklam-TV i marksändningar i viss mån verkar på en skyddad marknad. Under åren 1992–2000 hade TV 4 denna ensamrätt. Numera har flera TV-företag rätt att sända marksänd digital-TV i hela landet. Enligt utskottet har ett företag som har rätt att sända reklam i marksändningar med analog sändningsteknik konkurrensfördelar i jämförelse med företag som kan sända reklam i marksändningar med digital teknik. I dag har i princip hela den svenska befolkningen tillgång till analog marksänd TV medan antalet hushåll som faktiskt kan ta emot marksänd digitalTV endast uppgår till ca 63 000. Utskottet anser därför att koncessionsavgift skall betalas av ett programföretag som enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) har tillstånd att sända TV-program med reklam i hela landet med analog sändningsteknik under förutsättning att företaget är ensamt om denna rätt. Utskottet avstyrker motionerna K12, K14 yrkande 1 och K15 samt tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på

televisionens område såvitt avser 1 § samt punkt 2 i övergångsbestämmelserna. Utskottet tillstyrker därmed motion K13 yrkande 1.

Regeringen föreslår i punkt 3 av övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område att under perioden den 1 juli–31 december 2001 skall särskilda regler gälla för beräkning av den rörliga delen av koncessionsavgiften. Lagrådet har avstyrkt förslaget till punkt 3 i övergångsbestämmelserna med hänvisning till kravet på normers allmängiltighet. Utskottet som delar Lagrådets bedömning avstyrker därför, med bifall till motionerna K11 yrkande 1 och K13 yrkande 2, regeringens förslag till punkt 3 i övergångsbestämmelserna.

Lagrådet har anfört att om punkt 3 i övergångsbestämmelserna utgår får det till följd att de ordinära reglerna i 4 § koncessionsavgiftslagen blir tillämpliga även för perioden den 1 juli–31 december 2001. Eftersom den rörliga delen av koncessionsavgiften beräknas per kalenderår och är progressiv samt då den föreslagna lagändringen skall träda i kraft den 1 juli 2001 riskerar detta, enligt utskottet, att medföra att den rörliga delen av koncessionsavgiften för andra halvåret 2001 inte kommer att motsvara hälften av den rörliga delen av koncessionsavgiften för ett helt år. Utskottet anser därför att den rörliga delen av koncessionsavgiften skall beräknas för kalenderhalvår i stället för kalenderår samt att de beloppsnivåer som anges i 4 § koncessionsavgiftslagen skall halveras. Till följd härav bör vissa ändringar också ske i 6 och 7 §§ koncessionsavgiftslagen. Utskottet föreslår att riksdagen, med bifall till motion K13 yrkande 3, antar utskottets i bilaga 3 framlagda förslag till ändringar.

TV-marknaden har förändrats betydligt sedan TV 4 fick reklammonopol i det analoga marknätet. Sedan dess har andelen av hushållen som enbart ser marksänd TV minskat. I dag är det 30–35 % av hushållen som enbart är hänvisade till marknätet. Den mycket dominerande ställning som TV 4 hade när det gällde TV-reklam har därmed förändrats. I motion K11 yrkande 2 begärs en sådan ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område att koncessionsavgift endast skall beräknas på sådan verksamhet som sker med analoga sändningar. Regeringen anför i propositionen att eftersom de digitala marksändningarna i dag endast når ett begränsat antal tittare, anser regeringen inte att det finns skäl att för närvarande skilja på reklamintäkter som härrör från analoga respektive digitala sändningar. Mot bakgrund av en ökad andel av digitala TV-sändningar anser utskottet å sin sida att starka skäl talar för en sådan åtskillnad.

Utskottet anser att regeringen bör göra en grundlig översyn av reglerna för koncessionsavgift dels beträffande avgiftsskyldigheten, dels beträffande avgiftens storlek. Detta bör riksdagen, med bifall till motion K11 yrkande 3, som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller den särskilda frågan om att ta ut koncessionsavgift endast på sådan sändningsverksamhet som sker med analoga sändningar anser utskottet att regeringen skyndsamt bör utreda denna möjlighet samt återkomma till riksdagen med eventuella förslag med denna innebörd. Detta bör riksdagen,

med anledning av motion K11 yrkande 2 samt med avslag på motion 2000/01:K14 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Underlaget för beräkning av koncessionsavgift (punkt 6)

av Ingvar Svensson (kd) och Björn von der Esch (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar reservanternas i bilaga 4 intagna förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:K11 yrkande 2 och avslår motion 2000/01:K14 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det av lagen måste framgå att uttaget av den rörliga koncessionsavgiften inte kan omfatta mer än det område som definieras i det av regeringen föreslagna området i 1 § i lagen.

I dag har tillståndsinnehavaren rätt att sända TV-program i det analoga TV-nätet i hela landet samt har dessutom två tillstånd i det digitala marknätet för TV-program. I huvudsak utnyttjas tillstånden i det digitala marknätet för vidareändring av samma program som i det analoga nätet. Skulle dock tillståndshavaren inom t.ex. ett av de två tillstånden i det digitala marknätet bestämma sig för att sända ett för detta område unikt material och just för detta ändamål få intäkter för annonser speciellt avsedda för dessa sändningar skulle de med oförändrat innehåll i 4 § ge upphov till koncessionsavgifter för intäkter som inte avsetts då sändningstillståndet utfärdades.

Dessutom skulle sådana koncessionsavgifter innebära att tillståndshavaren skulle bli den enda avgiftsskyldige inom det digitala marknätet. En skatt, vilket koncessionsavgiften kan definieras som, måste vara generell. En skattelag får inte utformas så att endast ett av flera subjekt blir skattskyldigt. Att låta 4 § i berörd del kvarstå oförändrad är som vi ser det i strid med generalitetskravet och blir därmed ett uppenbart fel. Enligt vårt förmenande måste motivet för koncessionsavgiften vara ensamrätten för reklamfinansierad sändning i det analoga marknätet och skattebasen vara de intäkter som denna ensamrätt medför.

Den andra meningen i 4 § bör därför få följande lydelse:

”Den är beroende av de intäkter som utgör vederlag till programföretaget för att de sänder annonser *inom det område som definieras i 1 §* och tas ut med...”

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Regeringens beredning av propositionen (punkt 2)

av Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Per-Samuel Nisser (m).

Den tid som regeringen använt för beredningen av propositionen har varit anmärkningsvärt kort. De tre instanser som bereddes tillfälle till yttrande över departementspromemorian fick endast några få arbetsdagar till förfogande. Regeringen avstod från att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget. Detta trots att detta föreskrivs i regeringsformen. Det finns all anledning att vara kritisk mot regeringen över det sätt på vilket den skött detta viktiga lagstiftningsärende.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:132 föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område.

Följdmotioner

2000/01:K11 av Per Unckel m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till övergångsbestämmelser i punkten 3 i förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område i enlighet med vad som anförs i motionen.

2. Riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område att avgiften endast beräknas på den verksamhet som sker med analoga sändningar i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av regler för koncessionsavgift.

2000/01:K12 av Birgitta Sellén m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen avslår proposition 2000/01:132 Ändrade regler om koncessionsavgift på televisionens område.

2000/01:K13 av Göran Magnusson m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område såvitt avser 1 § samt punkterna 1 och 2 övergångsbestämmelserna.

2. Riksdagen avslår punkt 3 i övergångsbestämmelserna till regeringens förslag om ändring av lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område.

3. Riksdagen beslutar om sådan ändring i 4 och 6 §§ lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område som framgår av lagförslag fogat till motionen.

2000/01:K14 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2000/01:132 Ändrade regler om koncessionsavgift på televisionens område.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att förhandlingar med berört televisionsföretag skall genomföras innan ett nytt, förändrat lagförslag föreläggs riksdagen.

2000/01:K15 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen avslår regeringens proposition.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1999/2000:55

Föreslagen lydelse

1 §¹

Ett programföretag som enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) har tillstånd att i hela landet sända TV-program skall betala koncessionsavgift till staten enligt denna lag under förutsättning att företaget har rätt att sända reklam i sådan sändning och är ensamt om denna rätt här i landet.

Ett programföretag som enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) har tillstånd att i hela landet sända TV-program *med analog sändningsteknik* skall betala koncessionsavgift till staten enligt denna lag under förutsättning att företaget har rätt att sända reklam i sådan sändning och är ensamt om denna rätt här i landet.

Den som enligt 5 kap. radio- och TV-lagen har tillstånd att sända lokalradio skall betala koncessionsavgift till staten enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

2. För perioden den 1 juli–31 december 2001 skall Radio- och TV-verket senast den 15 juli 2001 fastställa det belopp som enligt 3 § skall utgå för månad under denna period.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 4 § första och fjärde stycket skall den rörliga delen av koncessionsavgiften under år 2001 endast tas ut för perioden den 1 juli – 31 december 2001 och beräknas enligt följande. Avgiften är beroende av de intäkter under denna period som utgör vederlag till programföretaget för att det sänder annonser och tas ut med 20 procent av intäkterna till den del de uppgår till 100 miljoner kronor, med 40 procent av intäkterna till den del de överstiger 100 miljoner men inte 500 miljoner kronor och med 50 procent av intäkterna till den del de överstiger 500 miljoner kronor. I övrigt skall 4 § andra och tredje stycket tillämpas.

¹ Senaste lydelse 1996:855.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Utskottets förslag*

4 §

Den rörliga delen av koncessionsavgiften beräknas för *ett kalenderår* i sänder. Den är beroende av de intäkter som utgör vederlag till programföretaget för att det sänder annonser och tas ut med

- 20 procent av intäkterna till den del de överstiger 750 miljoner men inte 1 000 miljoner kronor,
- 40 procent av intäkterna till den del de överstiger 1 000 miljoner men inte 2 000 miljoner kronor,
- 50 procent av intäkterna till den del de överstiger 2 000 miljoner kronor.

Den rörliga delen av koncessionsavgiften beräknas för *ett kalenderhalvår* i sänder. Den är beroende av de intäkter som utgör vederlag till programföretaget för att det sänder annonser och tas ut med

- 20 procent av intäkterna till den del de överstiger 375 miljoner men inte 500 miljoner kronor,
- 40 procent av intäkterna till den del de överstiger 500 miljoner men inte 1 000 miljoner kronor,
- 50 procent av intäkterna till den del de överstiger 1 000 miljoner kronor.

I intäkter som utgör vederlag för att programföretaget sänder annonser inräknas intäkter som tillförts någon annan, om det framgår av omständigheterna att de utgör sådant vederlag till programföretaget.

Intäkterna skall bestämmas enligt bokföringsmässiga grunder.

De i första stycket angivna beloppsgränserna skall justeras på ett sätt som motsvarar det sätt som anges i 3 § andra stycket i fråga om den fasta delen av koncessionsavgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (2001:273) om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område

dels att 1, 6 och 7 §§ lagen i stället för deras lydelse enligt lagen (2001:273) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:273) om ändring i nämnda lag skall införas en ny punkt, punkt 3, av följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2001:273

Utskottets förslag

1 §

Ett programföretag som enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) har tillstånd att i hela landet sända TV-program skall betala koncessionsavgift till staten enligt denna lag under förutsättning att företaget har rätt att sända reklam i sådan sändning och är ensamt om denna rätt här i landet.

Den som enligt 5 kap. radio- och TV-lagen har tillstånd att sända lokalradio skall betala koncessionsavgift till staten enligt denna lag.

6 §

Programföretaget skall senast *den 15 februari* varje år lämna Radio- och TV-verket de uppgifter som behövs för att fastställa den rörliga delen av koncessionsavgiften för television för föregående *år*. Om sådana uppgifter inte lämnas eller de lämnade uppgifterna är ofullständiga, får Radio- och TV-verket förelägga företaget vid vite att fullgöra skyldigheten.

Radio- och TV-verket meddelar senast *den 1 mars* beslut om det belopp till vilket den rörliga delen av koncessionsavgiften för television uppgår för föregående *år*. Om programföretaget inte har fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt första stycket första meningen, meddelar Radio- och TV-verket beslut snarast

Ett programföretag som enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) har tillstånd att i hela landet sända TV-program *med analog sändningsteknik* skall betala koncessionsavgift till staten enligt denna lag under förutsättning att företaget har rätt att sända reklam i sådan sändning och är ensamt om denna rätt här i landet.

Programföretaget skall senast *den 15 februari respektive den 15 augusti* varje år lämna Radio- och TV-verket de uppgifter som behövs för att fastställa den rörliga delen av koncessionsavgiften för television för föregående *halvår*. Om sådana uppgifter inte lämnas eller de lämnade uppgifterna är ofullständiga, får Radio- och TV-verket förelägga företaget vid vite att fullgöra skyldigheten.

Radio- och TV-verket meddelar senast *den 1 mars respektive den 1 september* beslut om det belopp till vilket den rörliga delen av koncessionsavgiften för television uppgår för föregående *halvår*. Om programföretaget inte har fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt första stycket första meningen, meddelar Radio- och TV-

Lydelse enligt SFS 2001:273

möjligt efter det att uppgiftsskyldigheten har fullgjorts.

Den rörliga delen av koncessionsavgiften för television skall betalas senast *den 31 mars* om Radio- och TV-verket har meddelat beslut om avgiften senast under *mars månad*. I annat fall skall avgiften betalas så snart Radio- och TV-verket meddelat beslut om avgiften.

Utskottets förslag

verket beslut snarast möjligt efter det att uppgiftsskyldigheten har fullgjorts.

Den rörliga delen av koncessionsavgiften för television skall betalas senast *den 31 mars respektive den 30 september* om Radio- och TV-verket har meddelat beslut om avgiften senast under *mars respektive september månad*. I annat fall skall avgiften betalas så snart Radio- och TV-verket meddelat beslut om avgiften.

7 §

Ränta skall betalas på koncessionsavgift från förfallodagen. Räntesatsen bestäms enligt 6 § räntelagen (1975:635).

Om Radio- och TV-verket har fattat beslut om den rörliga delen av koncessionsavgiften för television efter utgången av *mars månad*, skall ränta ändå betalas från *den 31 mars*.

Om Radio- och TV-verket har fattat beslut om den rörliga delen av koncessionsavgiften för television efter utgången av *mars respektive september månad*, skall ränta ändå betalas från *den 31 mars respektive den 30 september*.

---

3. För perioden den 1 juli–31 december 2001 skall Radio- och TV-verket senast den 15 juli 2001 fastställa det belopp som enligt 3 § skall utgå för månad under denna period.

BILAGA 4

Reservanternas lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område skall ha följande lydelse.

*Utskottets förslag**Reservanternas förslag*

4 §

Den rörliga delen av koncessionsavgiften beräknas för ett kalenderhalvår i sänder. Den är beroende av de intäkter som utgör vederlag till programföretaget för att det sänder annonser och tas ut med

- 20 procent av intäkterna till den del de överstiger 375 miljoner men inte 500 miljoner kronor,
- 40 procent av intäkterna till den del de överstiger 500 miljoner men inte 1 000 miljoner kronor,
- 50 procent av intäkterna till den del de överstiger 1 000 miljoner kronor.

Den rörliga delen av koncessionsavgiften beräknas för ett kalenderhalvår i sänder. Den är beroende av de intäkter som utgör vederlag till programföretaget för att det sänder annonser *inom det område som definieras i 1 §* och tas ut med

- 20 procent av intäkterna till den del de överstiger 375 miljoner men inte 500 miljoner kronor,
- 40 procent av intäkterna till den del de överstiger 500 miljoner men inte 1 000 miljoner kronor,
- 50 procent av intäkterna till den del de överstiger 1 000 miljoner kronor.

I intäkter som utgör vederlag för att programföretaget sänder annonser inräknas intäkter som tillförts någon annan, om det framgår av omständigheterna att de utgör sådant vederlag till programföretaget.

Intäkterna skall bestämmas enligt bokföringsmässiga grunder.

De i första stycket angivna beloppsgränserna skall justeras på ett sätt som motsvarar det sätt som anges i 3 § andra stycket i fråga om den fasta delen av koncessionsavgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

BILAGA 5

Lagrådsyttrande som begärts av utskottet

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2001-05-18

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet

Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Riksdagens konstitutionsutskott har den 15 maj 2001 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över det i proposition 2000/01:132 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Ann-Jeanette Eriksson och kammarrättsassessorn Caroline Beck-Friis.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Lagrådet konstaterar inledningsvis att den tid som använts för beredning av lagstiftningsärendet och då särskilt remisstiden varit anmärkningsvärt kort. Beredningen får dock – om än nödortfigt – anses tillgodose kraven i 7 kap. 2 § regeringsformen.

Mot bakgrund av de frågor Lagrådets granskning skall avse är det främst punkten 3 i övergångsbestämmelserna som är av intresse. Genom denna kommer de viktigaste bestämmelserna i 4 § om beräkning av den rörliga delen av koncessionsavgiften att sättas ur spel under tiden den 1 juli–31 december 2001. I stället skall tillämpas de beräkningsgrunder som anges i punkten 3.

Förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning

Det sägs uttryckligen i propositionen (s. 11) att regeringen bedömer att förslaget innebär att nivån på statens intäkter från koncessionsavgiften i stort sett kommer att vara oförändrad jämfört med den beräkning av statens inkomster som regeringen redovisat för riksdagen. Detta innebär att TV 4 för andra halvåret 2001 skall betala koncessionsavgift som i runda tal motsvarar vad företaget skulle ha betalat för hela året, om lagstiftningen varit korrekt utformad, och att statskassan därmed för det andra halvåret återfår vad den förlorat på grund av utebliven koncessionsavgift för det första halvåret (allt under

förutsättning att Radio- och TV-verkets beslut i fråga om de rörliga avgifterna skulle ha blivit detsamma som beträffande den fasta avgiften, något som framstår som tämligen självklart).

Vid lagens tillkomst ansågs att koncessionsavgiften var att betrakta som en skatt (se särskilt prop. 1991/92:78 s. 39) och Lagrådet delar denna åsikt. Enligt 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen är retroaktiv skattelagstiftning i princip förbjuden.

Förslagets syfte och konstruktion ger vid handen att det här är fråga om ett flagrant försök att kringgå förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning. Förslaget strider därför mot grunderna för 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen. Det kan dock inte anses strida mot bestämmelsens ordalydelse. På grund härav framstår det som mindre sannolikt att, om förslaget skulle antagas av riksdagen, en domstol eller annat offentligt organ senare skulle i nu angivet hänseende vägra tillämpa punkten 3 med hänvisning till bestämmelserna om lagprövning i 11 kap. 14 § regeringsformen.

Kravet på normers allmängiltighet

Ett grundläggande krav på en författningsbestämmelse är att bestämmelsen skall vara generell. Av motiven till regeringsformen framgår att kravets närmare innebörd är att lagen skall ha en generell utformning. Se prop. 1973:90 s. 203 f. Enligt motiven får en lag anses uppfylla kravet på generell utformning om den exempelvis avser situationer av ett visst slag eller vissa typer av handlingssätt eller om den riktar sig till eller på annat sätt berör en i allmänna termer bestämd krets av personer. Regeringsrätten har i rättsfallet RÅ80 1:92 funnit att vissa ändringar i lagen om rätt till förlustutjämnning vid taxering för inkomst och kommunalskattelagen, "Lex Kockum", varit generella med hänsyn till reglernas ordalydelse och det i motiven klart uttalade syftet om en generellt gällande lagstiftning.

Principen om normers allmängiltighet kopplas ibland samman med bestämmelsen i 11 kap. 8 § regeringsformen, att rättskipnings- eller förvaltningsuppgift inte får fullgöras av riksdagen i vidare mån än som följer av grundlag eller riksdagsordningen. Principen kan sägas komplettera bestämmelsen på så sätt att riksdagen inte heller genom att tillgripa lagformen kan meddela beslut av rättskipnings- eller förvaltningskaraktär.

Av 1 § framgår att lagen är tillämplig på ett visst programföretag, vilket för närvarande är TV 4. Om TV 4 skulle ersättas av ett nytt programföretag, skulle lagen automatiskt komma att gälla för det nya företaget. Denna effekt av lagens tillämpning torde visa att lagen har en generell utformning, även om lagen i varje särskilt fall endast kan tillämpas på ett bestämt programföretag.

Genom de föreslagna övergångsbestämmelserna i punkten 3 kommer de viktigaste bestämmelserna i 4 § om beräkning av den rörliga delen av koncessionsavgiften att under tiden den 1 juli – 31 december 2001 bli ersatta av de beräkningsgrunder som anges i punkten 3. Av propositionen (s. 10 f.) framgår att dessa tillfälliga beräkningsgrunder är avpassade till just TV 4 och dess verksamhet. Således sägs att den uppkomna situationen inte skall ge TV

4 några ekonomiska fördelar och, å andra sidan, inte heller medföra några ekonomiska nackdelar. De föreslagna bestämmelserna kan antagas vara avsedda att inte skola tillämpas på annat programföretag än TV 4. Enligt Lagrådets mening uppfyller bestämmelserna i punkten 3 inte kravet på normers allmängiltighet och de strider därför mot regeringsformen.

EG-rätten

Regeringen anger i propositionen att det inte finns någon grund för att anse att dess förslag skulle strida mot EG-rätten, såsom ifrågasatts av TV 4.

EG-rätten innehåller inte något fördragsreglerat förbud mot retroaktiv lagstiftning, men i EG-domstolens praxis har utvecklats ett rättssäkerhetsbegrepp som omfattar bl.a. ett skydd för förvärvade rättigheter och befogade förväntningar liksom ett förbud mot retroaktiv lagstiftning. Det sistnämnda är dock inte undantagslöst. I domstolens praxis – mål 108/81 Amylum mot Rådet, ECR 1982 s. 3107 – har en EG-förordning med retroaktiv verkan godtagits eftersom de berörda inte hade berättigade förväntningar på annat än vad förordningen innehöll. Det kan mycket väl hävdas att TV 4, som varit och är ensamt om att i hela landet sända TV-program med reklam, inte haft några berättigade förväntningar på att befrias från koncessionsavgiften så länge det förhållandet gäller; de företag som sänder med digital teknik har enligt vad som uppges i regeringens proposition än så länge en begränsad mottagarkrets. En annan sak är att de digitalt sända kanalernas tittarantal ökar och att TV 4:s särställning följaktligen blir mindre påtaglig. Med stöd av de resonemang som ligger till grund för koncessionsavgiften kan TV 4 sägas ha berättigade förväntningar om att avgiften i vart fall inte skall höjas.

Slutsats

På grund av vad som anförts beträffande kravet på normers allmängiltighet avstyrker Lagrådet förslaget till punkten 3 i övergångsbestämmelserna. Om punkten utgår får det till följd att de ordinära reglerna i 4 § – oavsett att där används ordet ”kalenderår” – blir tillämpliga även för perioden den 1 juli – 31 december 2001.

Övrigt

Vad angår den lagtekniska utformningen av förslaget synes av motiveringen framgå att koncessionsavgift avses skola utgå med 20 % av reklamintäkterna i intervallet 0–100 milj. kr. Är detta avsikten bör, för det fall att riksdagen antager förslaget, i punkten 3 andra meningen användas uttrycket ”till den del de uppgår till högst 100 miljoner kronor”.